

4. Найденов В.С. Нормативные основы организации труда /В.С. Найденов, М.М. Зейфман. - К .: Техніка, 1987. - 125 с. Яковлев. - Харків: НТУ «ХПИ», 2007. - 356 с.

1. Galy`cya I.O. Potencial innovatoriv: mexanizmy` vy`kory`stannya /I.O. Galy`cya. - Odesa: IPREED NANU, 2005. - 298 s.

2. Zaharchenko V.I. Organizacijni zminy` v ukrayins`komu biznesi i nova ekonomika /V.I. Zaharchenko // Ry`nkova ekonomika: suchasna teoriya ta prakty`ka upravlinnya, 2009. - Vy`p. 28. - S. 6-16.

3. Mel`ny`k L.G. Fundamental`nye osnovy razvy`ty`ya /L.G. Mel`ny`k. - Sumy: Uny`versy`tetskaya kny`ga, 2003. - 288 s.

4. Najdenov V.S. Normaty`vnye osnovy organy`zacy`y` truda /V.S. Najdenov, M.M. Zejfman. - К .: Техніка, 1987. - 125 s. Yakovlyev. - Xarkiv: NTU «ХПИ», 2007. - 356 s.

Рецензент: Захарченко В.І., д.е.н., професор кафедри менеджменту Одеського національного політехнічного університету.

27.12.2014

УДК 336.77:348.3

Бельтюков Евгений, Даншова Елена, Кочвар Виктория
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

В даній статті були розглянуті сучасні проблеми кредитування промислових підприємств та проаналізований сучасний стан банківського кредитування в Україні, були виявлені актуальні на сьогодні проблеми кредитування, та який вплив вони спричинили на суб'єктів банківського кредитування. Проведено аналіз динаміки портфеля кредитів, наданих промисловим підприємствам банками як українськими, так і російськими. Також проведено аналіз причин підвищення процентних ставок по кредитах. На основі проведеного дослідження були запропоновані можливі шляхи вирішення розглянутих проблем.

Ключові слова: промислові підприємства, банківські установи, відсоткова ставка, кредити, фінансовий аналіз,

кредитування.

Бельтюков Евгений, Данишова Елена, Кочвар Виктория
**СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ КРЕДИТОВАНИЯ
ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УКРАИНЕ**

В данной статье были рассмотрены современные проблемы кредитования промышленных предприятий и проанализировано современное состояние банковского кредитования в Украине, были обнаружены актуальные на сегодняшний день проблемы кредитования, и какое влияние они вызвали на субъектов банковского кредитования. Проведен анализ динамики портфеля кредитов, предоставленных промышленным предприятиям банками как украинскими, так и российскими. Также проведен анализ причин повышения процентных ставок по кредитам. На основе проведенного исследования были предложены возможные пути решения рассматриваемых проблем.

Ключевые слова: промышленные предприятия, банковские учреждения, процентная ставка, кредиты, финансовый анализ, кредитование.

Beltyukov Evgeniy, Danshova Olena, Kochvar Viktoriia
**ACTUALLY DEBT CREATION'S PROBLEMS OF
INDUSTRIAL ENTERPRISES IN UKRAINE**

This article reviewed the current problems lending industry and analyzed the current state of bank lending in Ukraine, were found actual problem loans to date, and what impact they caused to the holders of bank lending. The analysis of the dynamics of the portfolio of loans to banks to industry both Ukrainian and Russian. Also, the analysis of the causes of rising interest rates on loans. On the basis of the study were offered possible solutions to the issues discussed.

Keywords: industrial enterprises, financial institutions, interest rate, credit, financial analysis, loans.

Постановка проблеми. Понад двадцяти років незалежна Україна є свідком та, нажаль, учасником різноманітного роду кризах. Маючи огляд на багаторічний досвід та практику інших країн можна стверджувати, що без потужної виробничої бази, яка безумовно потребує величезної кількості залучених інвестицій, Україна не має шансів для виходу на новий рівень, тобто на рівень

постіндустріальної країни. Саме з цієї точки зору досить актуальним є рішення про залучення додаткових коштів на промислових підприємствах.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день в Україні спостерігається розвинена банківська мережа. За даними Національного Банку України (НБУ) станом на 1 серпня 2012 року в Україні налічується 176 діючих комерційних банків, загальні активи яких складають трильйон 1106074 млн. грн. .Зі 175 банків, що працюють в Україні - 3 державні (Ощадбанк, УкрГаз, Укрексімбанк); 53 - фінансові встанови з іноземним капіталом, у т.ч. 22 - 100% із іноземним капіталом [4].

Згідно даних Doing Business 2013 рейтинг фінансово-кредитної системи України знаходиться на 23 місці з точки зору захисту прав та інтересів кредиторів та випереджає Росію та Білорусь на 81 позицію.

Кредит - це одна із форм позичкового капіталу, який надається банківською установою на умовах повернення, платності та терміновості його і створює кредитні відносини між тим, хто надає кредит і тим, хто його отримує. Кредит може виступати як в грошовій, так і в товарній формах[1,с.24].

Динаміка кредитів за 2012-2013 роки представлена на рисунку 1[5].

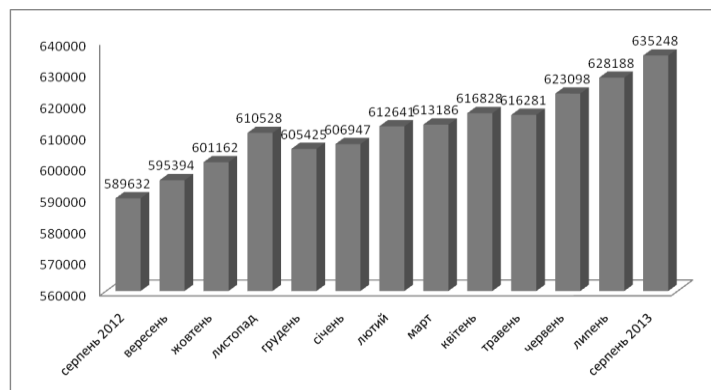

Рис. 1. Динаміка портфеля кредитів, наданих промисловим підприємствам банками, в серпні 2012 року – серпня 2013 року, млн. грн

Проаналізувавши дані рисунку 1 спостерігаємо позитивну тенденцію розвитку кредитів. Порівняно з серпнем 2012 року у серпні 2013 року портфель кредитів збільшився на 635 248 млн.грн. або на 7,74 % та склав 635 248 млн.грн.

На цю тему може виникнути таке питання: " На що ж

спрямовані ці позикові кошти?" По-перше, це розрахунки між підприємствами, з постачальниками, за поточною заборгованістю. По-друге, це придбання (реконструкція, модернізація) обладнання. По-третє, це купівля транспорту. По-четверте, це поповнення обігових коштів.

Розглянемо динаміку ефективних ставок за кредитами на придбання обладнання у 2013 році (рис.2).

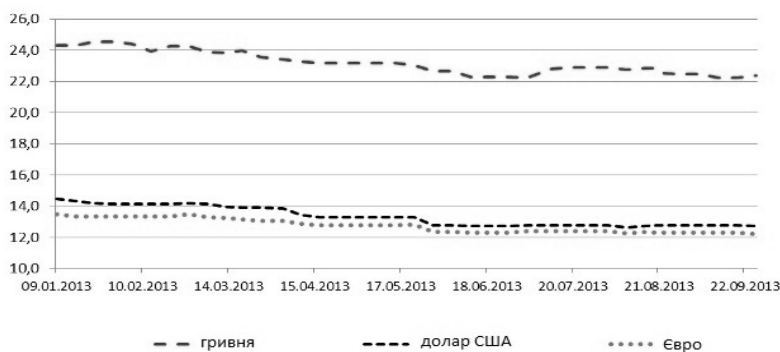

Рис. 2. Динаміка ефективних ставок за кредитами на придбання обладнання у 2013 році, строк займу - 3 роки, % річних

У вересні 2013 року спостерігаємо зниження ефективної ставки за всіма валютами, а саме: у гривні на 0,06 в.п. - 22,4 % річних; у доларах США - на 0,05 в.п до рівня 12,73 % річних; в євро - на 0,1 в.п та маємо 12,22 % річних. З початку 2013 року вартість кредитування безпосередньо знизилась в гривні на 1,9 в.п, в доларах США - на 1,72 в.п. та в євро - на 1,26 в.п.

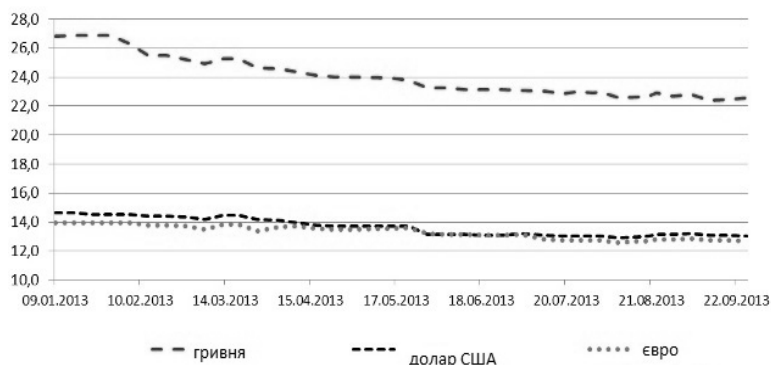

Рис. 3. Динаміка ефективних ставок за кредитами на поповнення обігових коштів у 2013 році, строк займу – 1 рік, % річних

Маючи огляд на динаміку ефективних відсотків за кредитами на поповнення обігових коштів в 2013 році, строк займу - 1 рік(рис.3), можна спостерігати наступні тенденції зниження

середньої ефективної ставки за позиками на 0,13 в.п до рівня 22,57% річних у гривні ; 13,04% річних у доларах США та 12,67% річних - в євро. На початку серпня 2013 року вартість кредитів знизилась на 4,23 , 1,61 , 1,3 в.п. у гривні, доларах США та євро відповідно.

Проаналізувавши структурні характеристики ринку кредитування промислових підприємств, можна дійти наступних висновків:

- 63,9 % займали кредити у національній валюті;
- 31,2 % - у доларах США;
- 4,3 % - в євро (рис.4)[5].

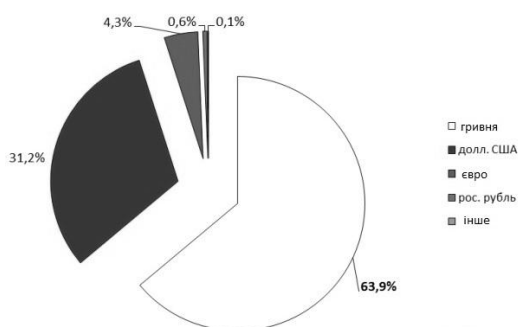

Рис. 4. Розподіл частки кредитів, наданих промисловим підприємствам, в розрізі валюти кредитування станом на 31.08.2013 року

Маємо переконатися, що третина кредитів надаються у доларах США, що безумовно свідчить про доларізацію економіки. У наші часи долар широко застосовується для операцій всередині країни або окремих галузях її економіки, аж до повного витіснення національної валюти.

Навіть російські банки, які займають значну долю на українському ринку надають кредити промисловим підприємствам у доларах.

Приведемо порівняльну характеристику двох великих банків України та Росії - ПАТ "Банк Петрокомерц Україна" та ПАТ " ВТБ банк" відповідно (табл.1)[2,с.96].

Структура кредитів за виробництвом

ПАТ ВТБ Банк			Найменування статті	ПАТ «Банк Петрокомерц Україна»		
2010	2011	2012		2010	2011	2012
19	20	22	Виробництво	12,4	23,1	18,8

Приведені дані показують, що тільки у 2011 році відсоток кредиту, що надається українським банком перевищив відсоток російського банку та склав 23,1%. Отже, загальне становище можна охарактеризувати як негативне, оскільки російські банки надають більше кредитів промисловим підприємствам, ніж українські. З одного боку, це є позитивним для промисловості України, з іншого - негативно впливають на розвиток взаємовідносин між українськими банками та підприємствами.

На кінець серпня 2013 року найбільша доля позик була отримана промисловими підприємствами на термін більше, ніж 1 рік - 49,6% від загального обсягу кредитного портфеля банків України, 38,3% - на строк від 1 до 5 років і тільки 12,1% - на строк від 5 років і більше.

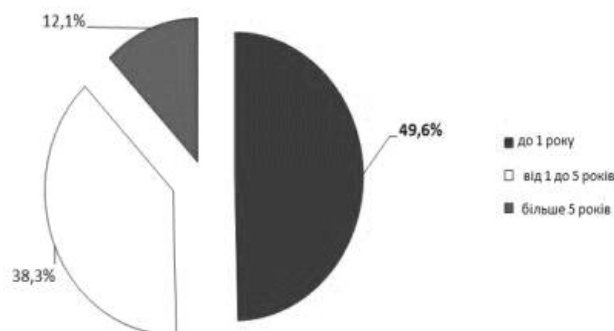

Рис. 5. Розподіл частки кредитів, наданих промисловим підприємствам, в розрізі строку кредитування станом на 31.08.2013 року

З наведеного вище можна зробити наступні висновки, що банківська мережа в Україні є досить розвиненою. Також кількість наданих кредитів промисловим підприємствам збільшилася, що свідчить про позитивну тенденцію.

Попри це, спостерігаємо негативні тенденції взаємовідносин банків та промислових підприємств, а саме:

- ефективна ставка порівняно із закордоною залишається на досі високому рівні;

- відбувається доларизація економіки, в тому числі і банківської системи. Третина банківських кредитів надається у доларах (рис. 4);

- незважаючи на розвиненість української банківської системи більшість кредитів надаються російськими банками (табл. 1);

- більшість кредитів надаються строком на 1 рік. Це обумовлено сьогоденним становищем України. Банки мають сумніви щодо свого майбутнього, тому віддають перевагу короткостроковим кредитам. З одного боку це є негативним явищем для підприємств, оскільки для придбання, модернізації, реконструкції обладнання вони потребують довгострокових кредитів, з іншого - з погляду поточних зобов'язань, - підприємству достатньо кредитів, термін яких не більше 1 року.

Попри те, що в 2013 році можна побачити позитивні тенденції, а саме збільшення кількості наданих кредитів та зниження процентної ставки у гривні, банки все ж таки обережно відносяться до видачі займів, ставлячи перед потенційними кредиторами жорсткі вимоги:

1. Надання підтверджуючих документів про наявність поточних замовлень/ контрактів, наявність яких підтверджує майбутню платоспроможність кредитора.

2. Достатня кількість клієнтів. У цьому випадку банк застраховує себе, мінімізуючи ризик залежності від одного контрагенту.

- коефіцієнт обслуговування боргу (DSCR), який дає огляд на рівень покриття платежів за кредитними та лізинговими зобов'язаннями підприємства за рахунок прибутку до сплати відсоткових та податкових платежів з урахуванням амортизаційних платежів (EBITDA) - свого роду крапка безбитковості без "запасу стійкості". Чим вищий цей показник, тим краще;

- коефіцієнт боргового навантаження (NetSeniorDebt/ EBITDA), що показує кількість чистих кредитних коштів, що припадає на одиницю EBITDA. Чим менше значення цього показника, тим краще;

- коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності показує достатність наявних оборотних активів для задоволення поточних зобов'язань. Згідно загальноприйнятим стандартам цей коефіцієнт

повинен знаходитися в межах від 1 до 2;

- показник робочого капіталу (Working Capital) широко використовується в англо-американській практиці фінансового аналізу, а також бере початки й у нашій практиці. Робочий капітал – це різниця між оборотними активами підприємства та його короткостроковими зобов'язаннями. Можна сказати, що він є частиною, що фінансується за рахунок власних коштів та довгострокових зобов'язань. Рекомендовано, щоб його значення досягало 50%;

- коефіцієнт рентабельності активів (ROA) характеризує спроможність підприємства ефективно використовувати свої активи для отримання прибутку. Показує також середню дохідність, що припадає на всі джерела власного та позичкового капіталу;

- реінвестування прибутку в діяльність підприємства: якщо власник не бере на себе ризики та виводить прибуток з бізнесу, то жоден банк не буде брати їх на себе;

- здатність кредитора надати заставу, яка відповідає ринковим умовам. В якості застави може виступати сучасне обладнання, при продажу якого банк може покрити свої збитки [3,с.316].

Надання кредиту під заставу зачасту виступає перешкодою для підприємців в отриманні кредиту, що виступає ще одним фактором обмеження розвитку підприємств.

На початок 2014 року кількість банків, які надають кредити без застави для малого та середнього бізнесу, зменшилось удвоє порівняно з початком осінні 2013 року. За даними, які представлені компанією «Простобанк Консалтінг» на 23 січня 2014 року (табл.2) кредити без застави надають 2 банки-лідери – «Фінанси та Кредит» та «ВТБ Банк»[2,с.104].

Це пов'язано з тим, що:

- по-перше, банки з точки зору ризиковості хотіли би більше працювати з фізичними особами. Це пов'язано з тим, що фізичні особи мають щомісячну офіційну зарплату, а підприємці - прибуток, що виступає відносним показником;

- по-друге, банку вигідніше та простіше слідкувати за одним довгостроковим кредитом, оскільки і суми кредитів вище, та є можливість налагодити довірчі відносини з крупними контрагентами, які відносяться до клієнта банку.

Наведемо дані компанії «Простобанк Консалтинг» на 23 січня 2014 року.

Таблиця 2

Розмір кредитів без застави та умови їх надання строком на 1 рік , грн.

Назва банку	Форма власності	Сума, грн	Річна реальна ставка, %
ВТБ Банк	Юридична особа	250 000 (від 100 000 обов'язковим є поручительство засновника)	37,83%
	ФОП (не менш 2-х років з початку реєстрації)	250 000(від 100 000 – поручительство)	60,13 %
Фінанс и та Кредит	ФОП	50 000	57,23%

За даними цієї ж компанії наведемо дані на 23 січня 2014 року, що стосуються величини кредитних ставок без застави від менших за розмірами банків (табл.3)[6].

Таблиця 3

Розмір кредитів без застави та умови їх надання строком на 1 рік від менших за розмірами банків , грн.

Назва банку	Форма власності	Сума, грн	Річна реальна ставка, %
ПроКредит Банк	Юридична особа	500 000	18,01%
Всеукраїнський Банк Розвитку	ФОП	200 000	39,57%
Банк Кіпру	ФОП	75 000	88,62%

З представлених у таблицях 2-3 даних можна зробити висновки про те ,що розмір кредитів без застави для підприємців є невеликим, що є перешкодою для розвитку підприємництва, оскільки її вистачить лише на розрахунки за поточними

зобов'язаннями. На модернізацію підприємства цих коштів буде замало. Також важливим фактором перешкоди виступає відсоток за кредитами. Так «ВТБ Банк» надає кредити під 37,83% річних, що в сучасних умовах є нереальним для підприємців.

Можна виділити тільки політику «ПроКредит Банку», який порівняно з іншими банками надає кредити на суму 500 000 грн під 18,01 %, що може виступити варіантом для розглядання підприємцями.

Указав банківські вимоги та перешкоди задля отримання кредиту сформулюємо критерії сумлінного потенційного позичальника:

- приналежність підприємства галузі, яка володіє стабільним споживчим попитом;
- строк діяльності вище 3-х років;
- з розвиненою мережею контрагентів;
- з позитивною кредитною історією;
- з добрим фінансовим станом;
- з ліквідними активами, що можуть виступати в якості застави за кредит.

Висновок. Маючи огляд на ситуацію кредитування промислових підприємств, пропонуємо такі заходи для її стабілізації:

Збільшення частки довгострокових кредитів, так як підприємство зацікавлене в отриманні кредитів на більший термін, а банку простіше слідкувати за одним великим кредитом, ніж за п'ятьма маленькими.

Участь держави у взаємовідносинах банків та підприємств – покриття відсотків по кредиту у розмірі 2-5% в залежності від сфери діяльності підприємства. Це зможе облегшити навантаження на підприємства з боку банку та підтримати національні підприємства з боку держави.

Запропоновані заходи дозволять поліпшити складне фінансове забезпечення підприємства, що призведе до більшої активації виконання своїх функцій, основні з яких стимулювання зростання внутрішнього валового продукту, що сприяє збільшенню робочих місць.

Література

1. Дзюблюк О.В. Комерційні банки в умовах переходу до ринкових відносин / О.В. Дзюблюк. – Тернопіль, 2006.
2. Либман.А.М., Хейфец Б.А. Экспансия российского капитала в странах СНГ / А.М. Либман. – М. 2012. – 180 с.
2. Lybman.A.M., Kheyfets B.A. Ekspansyya rossiyskoho kapytala v stranakh SNH. – M. 2012. s.180
3. Tereshchenko O.O. Finansova diyal'nist' sub"yektiv hospodaryuvannya: Navch.posib-nyk. – K.: KNEU, 2003. – 554s.
4. Dani NBU [Elektronnyy resurs]- Rezhym dostupu : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>- 2012.
5. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrayiny [Elektronnyy resurs]- Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>- 2013.
6. Dani kompaniyi « Prostobank Konsal'tynh» [Elektronnyy resurs] - Rezhym dostupu :<http://www.prostobankir.com.ua/>- 2012,2013.

Рецензент: Бельтюков Є.А., заслужений діяч науки і техніки України, д.е.н., професор, зав. кафедри економіки підприємств ОНПУ.

19.11.2014

УДК 339.137.2:34.716

Бикова Марина

ДОСЛІДЖЕННЯ МАТРИЧНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена теоретичному дослідженню змісту поняття «конкурентоспроможність підприємства». Проведена порівняльна характеристика поглядів різних науковців в трактуванні поняття «конкурентоспроможність підприємства», виявлено ряд недоліків: а саме не всі враховують фактор часу та сегмент ринку. За цих умов надано уточнене визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства», як узагальнююча характеристика діяльності підприємства, що відображає здатність підприємства за всіма видами діяльності мати перевагу над підприємствами-конкурентами у використанні наявних ресурсів та у задоволенні